

IZKUŠNJE STARŠEV Z UPORABO PRILAGOJENIH OBLAČIL ZA OTROKE Z ZMANJŠANIMI ZMOŽNOSTMI GIBANJA

PARENTAL EXPERIENCE WITH USE OF ADAPTED CLOTHING FOR CHILDREN WITH MOTOR IMPAIRMENT

doc. dr. Katja Groleger Sršen^{1,2}, dr. med., Jana Časar, dipl. del. ter., Simona Korelc Primc, dipl. del. ter., viš. pred. dr. Lea Šuc¹, dipl. del. ter.

¹Univerzitetni rehabilitacijski Inštitut Republike Slovenije Soča

²Katedra za fizikalno in rehabilitacijsko medicino, Univerza v Ljubljani Medicinska fakulteta

Izvleček

Izhodišča:

Otroci z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja imajo težave pri izvedbi vsakodnevnih aktivnosti skrbi zase, kot so osebna nega, hranjenje in oblačenje. Pri slednjem je otrokom in staršem mogoče pomagati s prilagajanjem oblačil. Zanimalo nas je, kakšne so izkušnje staršev pri oblačenju otrok z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja in ali lahko dostopajo do posebej prilagojenih oblačil.

Metode:

V raziskavo smo v obdobju od aprila do vključno avgusta leta 2021 vključili starše otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja, ki so bili vključeni v program rehabilitacije na Oddelku za (re)habilitacijo otrok na Univerzitetnem rehabilitacijskem inštitutu Republike Slovenije – Soča (URI – Soča) in v Prekmurju. Za zbiranje podatkov smo izdelali priložnostni vprašalnik za starše.

Rezultati:

V analizo smo vključili odgovore 83 staršev. Raziskava je pokazala, da je le manjši del staršev že kupil prilagojena oblačila za svoje otroke. Del staršev prilagaja oblačila doma, le redki so jih dali zašiti šivilji. Večina staršev si želi več pomoči na tem področju, predvsem v obliki delavnice o prilagajanju oblačil. Smiselno se jim zdi tudi sodelovanje v skupini staršev za izmenjavo izkušenj ali izmenjavo oblačil v domačem okolju.

Abstract

Background:

Children with impairment mobility also have difficulty performing daily activities such as personal care, feeding and dressing. In the latter, children can be helped by adjusting their clothes. We were interested in the experience of parents with dressing their children who can only do so with help or not at all, and above all, whether and how they can access specially adjusted clothing.

Methods:

In the period from April to August 2021, we included parents of children and adolescents with impaired mobility at the Department for (re)habilitation of children at the University Rehabilitation Institute of the Republic of Slovenia - Soča (URI - Soča) and in northeast region of Slovenia. To collect data, we prepared a questionnaire for parents.

Results:

The responses of 83 parents were included in the analysis. The survey showed that only a small proportion of parents have already bought customised clothing for their children. Some parents adjust their clothes at home, only a few have them sewn by seamstresses. Most parents want more help in this area, especially in the form of a clothing tailoring workshop. It also makes sense for them to participate in a group of parents to share experiences or share clothes in the home environment.

Conclusion:

The research highlighted the problems of parents with dressing children with reduced mobility, and confirmed that a workshop on tailoring clothes would help them.

Zaključek:

Raziskava je izpostavila težave staršev pri oblačenju otrok z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja in potrdila razmišljanje, da bi jim bila v pomoč delavnica o prilagajanju oblačil.

Ključne besede:

otrok; zmanjšane zmožnosti gibanja; starši; prilagojena oblačila

Keywords:

children; motor impairment; parents; adapted clothes

UVOD

Oblačila imajo v življenju vsakega posameznika pomembno vlogo. Poleg prvotne vloge oblačil, da nas zaščitijo pred zunanjimi vplivi okolja, sta pomembna tudi funkcionalnost oblačil in ugodje ob njihovi uporabi (1-3). Oblačila vplivajo tudi na posameznikovo socialno ali kulturno vlogo, lahko označujejo posameznikov družbeni status ali izražajo individualne razlike (1).

Oblačenje sodi med pomembne osnovne vsakodnevne aktivnosti na področju skrbi zase. Sestavljeno je iz več načrtovanih in usklajenih dejanj: izbira ustreznega oblačila (primerno vremenu, načrtovani dejavnosti, družbenim razmeram), priprava za oblačenje (npr. določeno zaporedje posameznih kosov oblačila, ustrezen položaj oblačila, odpenjanje zadrge), izvedba natančnih gibov, da oblačilo oblečemo (npr. vodenje roke skozi rokav tako, da se prsti ne zataknejo, potisk komolca skozi zgornjo odprtino, nagib glave naprej in vlečenje oblačila navzdol in navzgor, tako da ga potegnemo preko glave).

Otrokovo zanimanje za oblačenje se začne zgodaj, v prvih letih njegovega življenja (4). V starosti med prvim in drugim letom sodeluje tako, da ponudi dele telesa, ko ga oblačimo. Med drugim in tretjim letom že odpenja velike gumbe, do četrtega leta osvoji samostojno slačenje in oblačenje enostavnih oblačil ter nogavic. Med četrtnim in petim letom starosti si otrok že samostojno izbere oblačila, se oblači in slači. Oblačila mu dajejo priložnost, da razvija občutek samostojnosti in sposobnosti. Sedemletni otrok, ki nima funkcijskih težav, je pri izvedbi vsakodnevnih aktivnosti (osebna higiena, oblačenje, slačenje, priprava enostavnega obroka, hranjenje in pitje, aktivnosti prostega časa) že povsem samostojen (4).

Otroci z motnjami v razvoju, otroci z okvaro osrednjega živčevja (npr. cerebralna paraliza, nezgodna poškodba možganov ali možganska kap) ali okvaro perifernega živčevja ter otroci s prirojenimi ali pridobljenimi, delnimi ali popolnimi amputacijami udov se zaradi težav pri grobem gibanju in drobno-gibalnih spretnostih ne morejo samostojno vključiti v vsakodnevne aktivnosti. Težave so povezane s stopnjo težav pri občutenju položaja telesnih delov, težav pri načrtovanju in izvedbi gibanja,

z motnjami vida, koordinacije vida in gibanja, motnjami vzdrževanja pozornosti, spomina in zmanjšanimi zmožnostmi učenja. Še posebej veliko težavo staršem predstavlja oblačenje otroka ali mladostnika, ki ne zmore samostojno nadzirati ali spreminjati položaja glave, trupa ali udov in tako vsaj malo sodelovati pri oblačenju. Težave, povezane z oblačenjem, lahko zmanjšamo z ustreznim oblikovanjem oblačil. Posebej prilagojena oblačila otroka spodbudijo k samostojnemu oblačenju, kar lahko izboljša njegove spretnosti (5, 6).

Funkcionalna oblačila so posebej zasnovana oblačila, ki uporabniku zagotavljajo vnaprej določeno zmogljivost ali funkcionalnost, ki presega njegove običajne funkcije (1). Funkcionalna moda za osebe z različnimi zmanjšanimi zmožnostmi je bila prvič omenjena leta 1959. Že takrat so bile zbrane osnovne informacije o tem, kako spreminjati in prilagajati oblačila, kako narediti izbor prilagojenih oblačil in kako naročiti oblačila, prilagojena po meri (7-9). Izraz prilagojena oblačila se nanaša na oblačila, ki so oblikovana za osebe z različnimi zmanjšanimi zmožnostmi (10).

Prilagojena oblačila ne smejo dodatno ovirati gibanja. Biti morajo primerno velika, elastična, udobna, zračna, enostavna za vzdrževanje (pranje, likanje), ustreznega glede na izbrano aktivnost in s primernimi načini za zapenjanje (zadrge, ježki, gumbi). Oblačilo mora biti vzdržljivo, tako da ohrani svojo obliko in videz po več pranjih (7-10). Izdelana morajo biti iz naravnih materialov, z možnostjo nanosa sredstev proti razvoju glivic in bakterij ter z nizko ravnjo kopičenja statične elektrike. Pri uporabnikih, ki se slinijo, je potrebna primerna zaščita oblačil z materiali, ki so nepremočljivi, da s tem preprečimo morebitno vnetje kože na prsih. Pri osebah z občutljivo kožo je pomembno, da pazimo, na katera mesta namestimo različne sisteme za zapenjanje, da preprečimo drgnjenje le-teh ob kožo.

Oblačila, oblikovana za osebe z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja, morajo biti varna, hkrati pa dajati občutek svobode, biti estetska in nuditi možnost izražanja osebne identitete, kar vpliva na socialno vključenost. Tovrstna oblačila naj ne bi skrila posameznikovih zmanjšanih zmožnosti, dopuščati morajo gibanje celotnega trupa ter zgornjih udov. Uporabnik se mora v oblačilih počutiti dobro in v oblačilih izgledati dobro. Prilagojena oblačila

Tabela 1: Prilagoditve oblačil za otroke in mladostnike z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja.**Table 1:** Clothing adaptations for children and adolescents with mobility impairment.

Prilagoditve oblačil / Adaptations of clothing	
Materiali/ Materials	Bombaž – nudi udobje, diha, ne draži kože, naraven material
Izrez/ Neckline	Okrogel, kvadraten ali »V« izrez Pri otrocih, ki se slinijo, predlagajo zaščito oblačil z materiali, ki so nepremočljivi.
Rokavi/ Sleeves	Običajna dolžina rokavov, do zapestja. Če otrok ali mladostnik uporablja voziček, priporočajo, da so zašiti tako, da rokav ne omejuje gibanja.
Hlače/ Trousers	Normalna dolžina hlačnic. Višji pas hlač na zadnji strani, brez zadnjih žepov, da ne povzročajo razjed na koži zaradi pritiska ob daljšem sedenju. Pri otrocih oziroma mladostnikih, ki sedijo na vozičku, je treba paziti tudi, da rokavi in hlačnice niso predolgi.
Pas/Belt	Elastičen pas
Zapiralni sistemi/ Closure systems	Ježki, večje zadrge, neti, magneti. Pri otrocih, ki z rokami pogosto prijemljejo predmete in pri izvedbi aktivnosti oblačenja niso samostojni, avtorji predlagajo, da je zapenjanje nameščeno na hrbtni strani, da otrok ne otežuje oblačenja staršem oz. skrbnikom.
Velikost/ Size	Ohlapnejša oblačila - lažje oblačenje in bolj udobna uporaba
Čevlji/ Shoes	Vežalke zamenjamo z ježki, zadrkami, elastiko

morajo biti modna in privlačna, spodbujajo naj uporabnikovo neodvisnost in samozavest, zato imajo s tega vidika tudi določeno rehabilitacijsko vlogo. Poleg vsega naštetega bi morala biti prilagojena oblačila tudi cenovno ugodna. V Tabeli 1 so povzete v praksi najpogosteje uporabljene prilagoditve oblačil (8-13).

Za večino ljudi sta izbira ter nakup oblačil dokaj enostavna. Za osebe z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja je nakupovanje oblačil, ki bi zadovoljile vse njihove potrebe, pogosto zelo oteženo. Mindy Scheier (13) se je pred leti kot modna oblikovalka srečala z izzivom, kako najti ustrezna oblačila za svojega sina z mišično distrofijo. Dobro je razumela, kako pomembno je, da se njen sin dobro vključuje med prijatelje in sošolce, hkrati pa so njegova oblačila praktična. Odločila se je, da običajna otroška oblačila, ki jih je kupila, prilagodi sinovim potrebam. Kasneje je poiskala partnerja, ki je podprl projekt izdelave prilagojenih oblačil za otroke s težavami pri gibanju. Leta 2013 so za razvoj prilagojenih različic običajnih oblačil ustanovili neprofitno organizacijo »Runway of Dreams« in se povezali s podjetjem Tommy Hilfiger, ki je leta 2016 izdalo kolekcijo 'Tommy Adaptive'. Gibanju so se kasneje pridružila še druga podjetja. Za otroke z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja izdelana oblačila se odpenjajo ob strani, imajo rokave na zadrge, dodatne zadrge za lažje oblačenje, odpenjanje na strani ali na hrbtu, ploščate šive ali skrite šive, so brez notranjih oznak, imajo urejen dostop do trebuha in zapenjanje na magnetne (13). V zadnjih letih to področje postaja vse pomembnejše tudi za oblikovalce. Britanska oblikovalka Lucy Jones je dobila vrsto priznanj za svojo zbirko z imenom "Seated Design", ki jo je ustvarila za uporabnike vozičkov (14).

Podatkov o tem, ali so potrebe otrok ali odraslih z zmanjšanimi zmožnostmi tudi v Sloveniji spodbudile katerega od oblikovalcev ali izdelovalcev oblačil, da bi ponudili posebej prilagojena oblačila, nimamo. Glede na zapisano smo zato želeli raziskati,

kakšne so izkušnje slovenskih staršev pri izbiri in uporabi oblačil za otroke z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja. Zanimalo nas je tudi, ali starši za te otroke uporabljajo prilagojena oblačila, jih prilagajajo sami ali jim oblačila prilagodi šivilja.

METODE

Preiskovanci

K sodelovanju v kvantitativni raziskavi smo povabili starše otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja, starih do 18 let, ki so bili v obdobju od avgusta 2020 do vključno maja 2021 na Oddelku za (re)habilitacijo otrok Univerzitetnega rehabilitacijskega inštituta – Soča (URI – Soča) vključeni v program rehabilitacije. Druga skupina so bili starši otrok, ki so bili vključeni v šolanje na Osnovni šoli IV. Murska Sobota (OŠ) ter v Razvojno ambulanto Splošne bolnišnice Murska Sobota (SBMS).

Ocenjevalni instrument

Za zbiranje podatkov smo na URI – Soča pripravili priložnostni vprašalnik z naslovom Uporaba prilagojenih oblačil za otroke s težavami na področju gibanja. Vprašalnik je vključeval 15 vprašanj. Večina vprašanj je bilo zaprtega tipa, z vnaprej ponujenimi odgovori, ter nekaj vprašanj odprtega tipa.

Prvi del vprašalnika je zajemal vprašanja o izkušnjah staršev pri oblačenju otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja. Drugi del vprašanj se je nanašal na uporabo prilagojenih oblačil ter na različne načine prilagajanja običajnih oblačil. Zadnji sklop vprašanj je bil namenjen poizvedbi, ali bi starši potrebovali izobraževanje o prilagajanju oblačil za otroke z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja.

Protokol dela

Anketne vprašalnike smo dali staršem otrok na URI – Soča, ki so bili v obdobju od avgusta 2020 do vključno maja 2021 vključeni v programe rehabilitacije in so imeli zmanjšane zmožnosti gibanja. Če je bilo potrebno, smo jim pri izpolnjevanju pomagali z dodatno razlago.

Staršem otrok na Osnovni šoli IV Murska Sobota ter otrok v razvojni ambulanti Splošne bolnišnice Murska Sobota smo vprašalnike poslali po pošti. Ustvarili smo tudi spletno anketo ter jo posredovali prijateljem in znancem, ki so jo posredovali staršem otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja.

Analiza podatkov

Za podatke, ki smo jih zbrali s pomočjo vprašalnika, smo izračunali opisne statistike.

Raziskavo, ki je potekala na Oddelku za (re)habilitacijo otrok na URI – Soča, je odobrila komisija za etiko na URI – Soča. Del raziskave, ki je potekal na OŠ in v razvojni ambulanti v Murski Soboti, je nastal kot diplomsko delo na Zdravstveni fakulteti Univerze v Ljubljani.

REZULTATI

V raziskavo je bilo vključenih skupno 83 staršev otrok in mladostnikov z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja, starih od enega do 18 let (povprečna starost otrok na URI – Soča 8,2 leta, povprečna starost otrok v OŠ ali SBMS 9,9 leta). Ker se povprečna starost otrok in deleži glede na posamezne diagnoze otrok niso pomembno razlikovali, smo podatke vseh staršev združili.

Večina otrok je bila v program rehabilitacije ali šolanja na OŠ vključena zaradi cerebralne paralize, ostali vzroki za težave pri grobem gibanju in zato oblačenju so bili redkejši (Tabela 2).

Dve tretjini staršev sta poročali, da morajo otroka oblačiti v ležečem ali v sedečem položaju (Tabela 3). Večji del teh staršev je menilo, da je otroku težje obleči zgornji del oblačila. Skoraj vsi so poročali, da je oblačenje najbolj zahtevno pozimi; 10 % staršev ima težave z oblačenjem vedno, ne glede na letni čas. Le 10 % otrok se zmore obleči samostojno.

Zanimalo nas je, ali in kako si starši pomagajo pri oblačenju. Le nekaj več kot tretjina staršev je vsaj nekajkrat kupila za otroka prilagojena oblačila. Še nekoliko več (37 %) jih je samih prilagodilo oblačila ali pa so jih dali prilagoditi nekemu drugemu (19 %). Starši so se le redko odločili, da bi dali prilagojena oblačila nekemu zašiti (13 %). Več podrobnosti je v Tabeli 3.

Tabela 2: Diagnoze otrok, katerih starši so poročali o težavah pri oblačenju.

Table 2: Diagnoses of children whose parents reported on difficulties at dressing up.

Diagnoza/ Diagnosis	Število/ Number
Cerebralna paraliza / Cerebral palsy	49
Različni sindromi / Different syndromes	11
Okvara hrbtenjače / Spinal cord impairment	5
Okvara brahialnega pleteža / Brachial plexus impairment	2
Zaostanek v razvoju / developmental delay	2
Spinalna mišična atrofija / Spinal Muscular atrophy	3
Ostalo / Other	8
Manjkajoči podatek / Missing data	3
Skupaj / Total	83

Ker smo pričakovali, da bo imelo precej staršev težave z oblačenjem otrok z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja, hkrati pa vemo, da je v Sloveniji na voljo malo posebej prilagojenih oblačil, smo starše povprašali tudi o tem, ali bi se sami želeli naučiti, kako je mogoče prilagoditi oblačila. Nekaj manj kot polovica bi se jih želela to naučiti, kar 72 % bi se jih udeležilo delavnice o prilagoditvah oblačil, če bi jo organizirali na URI – Soča. Dobra polovica staršev (53 %) bi želela sodelovati v skupini staršev za izmenjavo oblačil oziroma za izmenjavo izkušenj v domačem okolju, 42 % bi si jih želelo pomoči šivilje v domačem okolju.

RAZPRAVA

Želeli smo raziskati, kakšne so izkušnje staršev pri izbiri in uporabi oblačil za otroke z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja. Zanimalo nas je tudi, ali starši za te otroke uporabljajo prilagojena oblačila, jih prilagajajo sami ali jim oblačila prilagodi šivilja.

Velik del staršev je poročal, da morajo otroka oblačiti v ležečem položaju ali sede. To je skladno s podatkom, da je bila večina otrok v program rehabilitacije ali šolanja v prilagojenem programu vključena zaradi cerebralne paralize. Ob tem sicer nimamo podatka o stopnji težav na področju gibanja, sklepamo pa lahko, da imajo hujše težave. Glede na starost bi jih zelo verjetno lahko uvrstili vsaj v 3. ali 4. stopnjo po Lestvici za razvrščanje otrok s cerebralno paralizo glede na grobe gibalne zmožnosti (*angl.* Gross Motor Function Classification System, GMFCS), morda tudi 5. stopnjo (15). To pomeni, da se bodo težave na področju gibanja z leti le še stopnjevale in bo oblačenje v obdobju odraslosti še bolj zahtevno. Znano je namreč, da se zmožnosti grobega gibanja otrok in mladostnikov v 3. do 5. stopnji GMFCS že po 7. letu starosti začnejo še poslabševati (16).

Poleg tega imajo otroci v teh stopnjah GMFCS običajno tudi slabšo funkcijo rok, kar pomeni, da ne zmorejo ali pa s težavami

Tabela 3: Težave pri oblačenju otrok in vir prilagojenih oblačil.**Table 3:** Problems with dressing up children and source of adjusted clothes.

Vprašanje/ Question	Odgovor (število staršev)/ Answer (number of parents)			
Kje največkrat oblačite vašega otroka? / Where you are typically dressing up your child?	na previjalni mizi ali leže na postelji (35)	sede v naročju ali sede na stolu (20)	otrok se deloma oblači sam (19)	otrok se obleče sam (9)
Kateri del oblačila je vam ali vašemu otroku najtežje oblačiti? / Which part of clothes is most difficult to dress up?	zgornji del (39)	spodnji del (16)	čevlji (21)	drugo (5)
V katerem letnem času vam oblačenje predstavlja večjo težavo? / At which time of the year is dressing up your child most difficult?	pozimi (72)	spomladi/jeseni (2)	poleti (0)	vedno (9)
Ali ste že kdaj kupili posebej prilagojena oblačila za vašega otroka? / Did you ever buy adjusted clothes for your child?	ne (51)	da, vedno (5)	občasno (16)	le nekajkrat (11)
Ali sami prilagajate običajna kupljena oblačila za otroka? / Do you adjust child's clothes by yourself?	ne (52)	da, vedno (3)	občasno (17)	le nekajkrat (11)
Ali dajete kupljena oblačila predelati, da jih je lažje obleči? / Do you have someone else to adjust the child's clothes?	ne (67)	da, vedno (0)	občasno (4)	le nekajkrat (12)
Ali dajete oblačila za otroka šivati? / Do you give someone to saw child's adjusted clothes?	ne (71)	da, vedno (0)	občasno (7)	le nekajkrat (4)

pomagajo pri oblačenju zgornjega dela. Skoraj polovica staršev je poročala, da imajo več težav pri oblačenju zgornjega dela. To je pri tej skupini otrok pričakovano, saj je pogosto otežen že nadzor položaja glave in trupa, še toliko bolj pa učinkovita uporaba rok, ki je potrebna za oblačenje zgornjega dela. Uporabna rešitev pri oblačilih je, da so ta mehka, raztegljiva, z dovolj veliko odprtino za glavo, predvsem pa je oblačenje lažje, če je sistem za zapenjanje na hrbtnem delu (8-12).

Del staršev je poročal, da jim je težje oblačiti spodnji del oblačil. V tej skupini je bilo nekaj otrok po okvari hrbtnjače zaradi mielomeningokele, nekaj pa s cerebralno paralizo. Teh podatkov v anketi nismo zbrali, vendar si glede na klinične izkušnje lahko predstavljamo, da je v primeru povišanega tonusa, nenormalnih vzorcev gibanja in kontraktur sklepov spodnjih udov tudi pri oblačenju v ležečem položaju nameščanje spodnjega dela oblačil, običajno hlač, bolj zahtevno. Tudi tu kot praktična rešitev pride v poštev uporaba mehkejših, raztegljivih materialov, hlačnic, ki so širše, z možnostjo odpiranja pri strani, da jih je lažje obleči. Pas naj bo elastičen, brez gumbov in zadrge, na ledvenem delu pa nekoliko višji (8-11).

Da je oblačenje pozimi skoraj za vse starše težje, je pričakovano, saj je oblačil zaradi nižjih temperatur več, so debelejša in običajno manj raztegljiva. Poleg tega so materiali, ki so vodo-odporni, manj ali slabo raztegljivi. Zelo uporabna rešitev je dodatna zadruga na rokavih, ki omogoča, da se rokav odpre po vsej dolžini. Tudi tu je uporabno, da je zapenjanje na hrbtni strani.

V zimskem času je težje obuvati visoke čevlje. Pri slednjih je na voljo več tehničnih rešitev, ki so dostopne tudi otrokom in mladostnikom pri nas (širše in bolj globoko odpiranje čevlja, uporaba ježkov namesto vezalk, možnost odpiranja na opetniku ali ob zunanji oz. zgornji strani čevlja, tako da se čevljev odpre v celoti).

Analiza izpolnjenih vprašalnikov je pokazala, da večina staršev še ni kupila prilagojenih oblačil, večji del jih tudi ne prilagaja otrokovih oblačil, še manj jih dajejo prilagoditi ali v celoti zašiti drugi osebi. Ti odgovori so skladni s težavami, o katerih je poročala večina staršev. Prav zato so tudi menili, da bi jim bila delavnica o prilagajanju oblačil lahko v pomoč in bi se je tudi udeležili. Tako bi lahko sami sproti prilagajali oblačila glede na otrokove potrebe, hkrati pa z drugimi starši delili znanje in izkušnje.

Prepričani smo, da so ti rezultati dober pokazatelj dejanskih težav, s katerimi se pri oblačenju otrok z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja srečujejo njihovi starši, hkrati pa kažejo tudi na potrebo po tem, da staršem ponudimo pomoč v okviru rehabilitacijskega programa tudi na tem področju. Tehničnih in vsebinskih rešitev je več, od priprave slikovnega materiala, zloženke z uporabnimi rešitvami, do priprave kratkih poučnih video posnetkov o izvedbi posameznih prilagoditev in izvedbe delavnic o prilagajanju oblačil.

Pri tem pa ne smemo pozabiti na otroke in mladostnike, saj je za njih zelo pomembno, da so pri izvedbi vsakodnevnih aktivnosti čim bolj samostojni. Zelo zanimivo bi bilo izvedeti tudi,

katere rešitve pri prilagajanju oblačil so všeč njim oz. se jim zdijo učinkovite. Samostojnejša izvedba aktivnosti lahko izboljša njihove spretnosti, zato je pomembno, da so oblačila oblikovana ali prilagojena tako, da jih k temu spodbujajo (5). Pomembno je, da prilagoditve oblačil otroka oziroma mladostnika ne ovirajo, temveč mu omogočijo, da je izvedba aktivnosti oblačenja manj zamudna ter manj naporna (10).

Moderna funkcionalno prilagojena oblačila imajo lahko tudi precej pozitivnih učinkov na dobro počutje. Pomanjkanje dostopa do oblačil, ki bi bila hkrati modna in prilagojena oviranosti posameznika, sili ljudi v izbiro med oblačili, ki ustrezajo njihovi oviranosti, vendar ne izražajo njihove osebnosti, ter oblačili, ki izražajo njihovo osebno identiteto, vendar jih omejujejo in ne izpolnjujejo njihovih posebnih potreb ali pa se slabo prilagodijo (14).

ZAKLJUČEK

Starši otrok z zmanjšanimi zmožnostmi gibanja imajo pogosto težave pri oblačenju svojih otrok, ker so prilagojena oblačila slabo dostopna, sami pa nimajo dovolj informacij ali znanja, da bi jih prilagajali sami. V prihodnosti bomo za starše teh otrok pripravili slikovni material, zloženko z uporabnimi rešitvami, kratke video posnetke o izvedbi posameznih prilagoditev in delavnice o prilagajanju oblačil za njihove otroke.

Literatura:

- Gupta D. Functional clothing – definition and classification. *IJFTR*. 2011;36(4):321-6.
- Curteza A, Cretu V, Macovei L, Poboroniuc M. Designing functional clothes for persons with locomotor disabilities. *Autex Research Journal*. 2014;14:281-9.
- Guidetti S, Söderbacks I. Description of self-care training in occupational therapy: case studies of five Kenyan children with cerebral palsy. *Occup Ther Int*. 2001;8(1):34-48.
- Development of self-care in children. Dostopno na: <https://childdevelopment.com.au/resources/child-development-charts/self-care-developmental-chart/> (citirano 27. 12. 2018).
- Esmail A, Poncet F, Auger C, Rochette A, Dahan-Oliel N, Labbé D, et al. The role of clothing on participation of persons with a physical disability: a scoping review. *Applied Ergonomics*. 2020;85:1-15.
- Sharma E, Fatima N. Designing and construction of functional garments for physically challenged girls. *Eduved Int J Interdiscip Res*. 2015;2(4):30-5.
- Shirgavi VK, Naik S D. Study of clothing preference of cerebral palsy children according to their physical limitation. *Karnataka Journal of Agricultural Sciences*. 2009;22(2):404-7.
- Curteza A, Cretu V, Macovei L, Poboroniuc M. Designing functional clothes for persons with locomotor disabilities. *Autex Research Journal*. 2014;14:281-9.
- Hyun-Shin N. Adaptive clothing designs for the individuals with special needs. *J Korean Soc Cloth Text*. 2007;31(6):933-41.
- Fernández A, Ortiz-Perez S. Dressing disability. *Treasure Island: StatPearls*; 2021. Dostopno na: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK559032/> (citirano 10. 11. 2021).
- Suri P. Clothing needs assessment for wheelchair users [master's thesis]; 2016. Dostopno na: http://rave.ohiolink.edu/etdc/view?acc_num=kent1470244671 (citirano 10. 11. 2021).
- Oh L. The power of occupational therapy students in supporting adaptive fashion. *AOTA: Resources for Students*; 2021. Dostopno na: <https://www.aota.org/Education-Careers/Students/Pulse/Archive/fieldwork/Adaptive-Fashion.aspx> (citirano 10. 11. 2021).
- Adaptive fashion for CP Kids; 2017. Dostopno na: <https://www.cerebralpalsyguide.com/blog/adaptive-fashion-for-cp-kids/> (citirano 15. 10. 2021).
- Jones L. Seated design. Dostopno na: <https://www.lucyjonesdesign.com> (citirano 15. 4. 2020).
- Palisano RJ, Rosenbaum P, Bartlett D, Livingston MH. Content validity of the expanded and revised Gross Motor Function Classification System. *Dev Med Child Neurol*. 2008;50:744-50.
- Wood E, Rosenbaum P. The Gross Motor Function Classification System for Cerebral Palsy: a study of reliability and stability over time. *Dev Med Child Neurol*. 2000;42:292-6.